

WOOOL

BY HUGH HOWEY

Vuna

Hugh Howey

Hiljade njih živelo je pod zemljom. Živeli su tamo toliko dugo da su postojale samo legende o ljudima koji su živeli negde drugde. Takav život zahteva pravila. Striktna pravila. Postoje stvari o kojima se ne raspravlja. Poput izlaska napolje. Nikad ne reci da želiš da izađeš napolje.

Ili će ti se želja ispuniti.

1

Deca su se igrala dok se Holston penjao u susret svojoj smrti; mogao je da čuje ciku kakvu samo srećna deca mogu da stvore. Dok mu je nad glavom odjekivala vesela tutnjava, Holston se kretao polako, odmeravajući svaki korak koji će napraviti na spiralnom stepeništu, pažljivo osluškujući odjek svojih starih čizmi na metalnim pragovima.

Stepenice, baš kao i čizme njegovog oca, bile su vidno istrošene. Boja se na njima jedva držala u vidu krhkih ljusti, uglavnom po ćoškovima ili sa donje strane, tamo gde se nije gazilo. Svaki korak na stepeništu dizao bi u vazduh svetlucave oblačice prašine. Holston je mogao da oseti vibracije u izlisanom rukohvatu koji je blistao metalnim sjajem. To ga je uvek ispunjavalo divljenjem: kako goli dlanovi i stopala u pokretu mogu tokom neprojenih vekova da potroše i najbolji čelik. Molekul po molekul, pretpostavljao je. Svaki život mogao je da potroši jedan sloj, sve dok silos ne odnese i sam taj život.

Svaki stepenik bio je pomalo ulegnut od silnih generacija koje su tuda prošle, sa prednjom ivicom zaobljenom poput naprećene usne. U sredini stepenišne ploče više nije bilo sitnih dijamanata impregniranih u metal koji su stepenicama davali neophodnu hrapavost. Njihovo odsustvo moglo se utvrditi samo posredno, po šari duž ivica stepenika, po malim piramidalnim ispupčenjima na ravnom metalu, oštih ivica, sa tek ponekim tragom boje.

Holston je podigao staru čizmu, oslonio je na stari stepenik, pogurao naniže a zatim iznova ponovio čitav postupak. Osećao se izgubljenim u onome što su učinile beskrajne godine, sa svim tim slojevima molekula i života samlevenih u finu prašinu. Pomislio je, ne po prvi put, da ni život ni ovo stepenište nisu stvoreni za jednu ovakvu situaciju. Tesni ramovi ove dugačke spirale što vijuga kroz silos zakopan poput slamčice u čaši kao da nisu bili osmišljeni za jednu ovakvu vrstu zloupotrebe. Poput većeg dela njihovog cilindričnog doma, izgledalo je kao da su stvoreni za neku drugu namenu, sa svrhom koja je odavno bila zaboravljena. Ono što je

danas bio jedini put kojim su se hiljade ljudi kretali naviše i naniže u ponavljajućim dnevnim ciklusima Holstonu je izgledalo primerenije za korišćenje samo u izuzetnim slučajevima, za najviše nekoliko desetina ljudi.

Još jedan sprat ostao je iza njega, sektor sa apartmanima razmeštenim kao parčići torte. Dok se penjao kroz nekoliko poslednjih spratova, poslednjim koracima u svom životu, zvuci dečije radosti iznad njega počeli su da bivaju sve glasniji. Bilo je to nevin smeh mladosti koja još uvek nije shvatala gde se nalazi, koja nije osećala pritisak zemlje sa svih strana, koja po sopstvenom mišljenju nije bila zakopana već *živa*. Živa i nepotrošena, ta mladost punila je okno stepeništa zvucima sreće, u potpunom neskladu sa Holstonovim postupcima, sa njegovom odlukom i namerom da umre.

Dok se približavao najvišem spratu, jedan zvonak mladi glas iznad njega čuo se jače od ostalih i Holston se prisetio svojih dečaćkih dana u silosu – škole i igara. U to vreme, pretrpani betonski cilindar, sa toliko nivoa apartmana i radionica, hidropničnim baštama i sobama za prečišćavanje prepunim zamršenih cevi, izgledao mu je kao bezgranični univerzum, ogroman prostor koji niko ne može da istraži do kraja, lavirint po kome su on i njegovi drugari mogli da lutaju zauvek.

Ali, ti dani bili su više od trideset godina iza njega. Holstonu se činilo kao da se njegovo detinjstvo zbililo pre dva ili tri života, kao da je u njemu uživao neko drugi. Ne on. Za njim je ostalo teško vreme šerifske službe koje je zasenilo čitavu mladost. Od nedavno, postoji i treća faza njegovog života - tajni život koji je u drugi plan potisnuo detinjstvo i šerifske dane. Bio je to poslednji sloj njegovog života smrvljenog u prašinu, tri godine tihog čekanja na nešto što se nikad neće desiti. Svaki dan bio mu je duži od čitavog meseca iz srećnijih vremena.

Na vrhu spiralnog stepeništa, Holstonova ruka ostala je bez čvrstog uporišta rukohvata. Savijena čelična šipka završavala se tu gde se stepenište proširivalo u najveću prostoriji u čitavom silosu: kafeteriju sa salonom do nje. Zvuk igre sada je bio u istoj ravni sa njim. Razdragana deca krivudala su između razbacanih stolica igrajući žmurke. Nekolo odraslih pokušavalo je da kontroliše kaos. Holston je spazio Donu kako pokušava da pokupi krede i bojice sa umazanih

podnih pločica. Njen muž Klark sedeo je za stolom prepunim čaša od soka i kukuruznih kolača. Mahnuo je Holstonu sa druge strane prostorije.

Holston nije ni pomislio da uzvрати, nije imao ni snage ni volje za to. Gledao je u prizor iza dece zabavljene igrom, iza njihovih roditelja, u zamagljenu sliku projektovanu na zid kafeterije. Bila je to najveća slika neprekinutog pejzaža njihovog negostoljubivog sveta. Bila je to jutarnja scena. Slabo svetlo zore obasjavalo je beživotna brda koja su se malo promenila još od vremena kad je Holston bio dete. Ta brda stajala su tu, kao što su stajala oduvek, ali se on promenio, od dečaka koji je jurcao za drugom decom, do prazne ljuštore čoveka u kojoj je sad obitavao. A iza vijugavih linija tih brda, dobro poznate, zarđale konture udaljenog grada hvatale su jutarnje zrake uzvrćajući bledunjavim sjajem. Prastaro staklo i čelik stajali su tamo negde, u daljini, na mestu gde su ljudi, kako se pretpostavljalo, nekada živeli iznad zemlje.

Jedno dete, izbačeno iz grupe kao raketa, naletelo je na Holstonova kolena. Pogledao je naniže i podigao ruku da pomiluje to dete – Suzaninog dečaka – ali, poput komete, dečak je već pobegao cičeći od sreće i ponovo nestao u moru vršnjaka.

Holston je za trenutak pomislio na dobitak na roditeljskoj lutriji koji su on i Alison izvukli u godini njene smrti. Još uvek je imao taj dobitnički loz; nosio ga je svuda sa sobom. Možda bi sada njihovo dete, dečak ili devojčica od dve-tri godine, jurcalo za ostalom decom. Sanjali su, baš kao i ostali roditelji, da im se sreća osmehne dvaput pa da dobiju blizance. Pokušavali su, naravno. Iz noći u noć trudili su se da iskoriste svoj lutrijski dobitak, dok su im ostali roditelji želeli sreću a drugi učesnici na lutriji potajno priželjkivali jalovu godinu.

On i Alison su u svoj život uključili i sujeverje, tražeći bilo šta što bi im moglo pomoći. Svi ti trikovi, poput kačenja venca belog luka iznad kreveta koji povećava plodnost, dva novčića ispod dušeka za blizance, ružičasta traka u Alisoninoj kosi, plavi krugovi nactani ispod Holstonovih očiju – bili su u isto vreme i smešni i očajnički i zabavni. Još luđe je bilo ne probati ništa, ostaviti neku šašavu vradžbinu ili priču neisprobanom.

Ali nije bilo suđeno. Pre nego što je nagradna godina i prošla, na lutriji je izvučen drugi par. Nije se radilo o manjku pokušaja;

nedostajalo im je vreme. Iznenada je ostao bez žene.

Holston se okrenuo od dečije igre i zamagljenog pejzaža i krenuo ka svojoj kancelariji smeštenoj između kafeterije i izlazne komore silosa. Dok je prelazio ovo parče puta, setio se borbe koja se nekad odvijala na tom mestu, borbe sa duhovima kroz koje je morao da prođe svakoga dana u poslednje tri godine. Znao je – ako bi se okrenuo i pažljivo istražio panoramu na zidu kafeterije, ako bi se bolje zagledao kroz zaprljano, sve mutnije oko kamere i prašinu u vazduhu, ako bi pogledom sledio tu tamnu prugu koja je vodila uz brdo, tu izuvijanu glistu koja se s mukom uspinjala uz peskovitu dinu prema gradu iza nje, mogao bi da prepozna jednu nepokretnu figuru. Tamo, na tom brdu, mogao je da vidi svoju ženu. Ležala je kao stena koja spava, dok su je nagrizzali vazduh i otrovi u njemu, sa rukama sklupčanim ispod glave.

Ali, nije bio siguran.

Nije bilo lako videti jasno, biti siguran u ono što vidiš čak i u vreme kad je pogled kroz kameru bio manje zamućen. U čitavom prizoru bilo je malo toga što se sa sigurnošću moglo prepoznati. U stvari, moglo se sumnjati u skoro sve. I tako je Holston jednostavno odlučio da ne gleda. Prošao je to sablasno mesto zauvek prožeto ružnim uspomenu, pozornicu nekadašnjeg iznenadnog ludila, i ušao u svoju kancelariju.

"Vidi ko je poranio", rekao je Marns uz osmeh.

Holstonov zamenik zatvorio je metalnu fioku na ormanu sa dokumentima, uz beživotnu škripu prastarog mehanizma. Uzeo je šolju koja se još pušila i tek onda obratio pažnju na Holstonovu mračnu pojavu. "Sve u redu, šefe?"

Holston je klimnuo glavom. Pokazao je prstom na niz ključeva iza stola. "Pritvorenička ćelija", rekao je.

Osmeh na zamenikovom licu pretvorio se u zbunjenu grimasu. Spustio je šolju i okrenuo se da dohvati ključ. Dok mu je zamenik bio okrenut leđima, Holston je poslednji put protrljao oštar, hladan čelik u svom dlanu a onda svoju šerifsku zvezdu položio na sto. Marns se okrenuo i pružio mu ključ. Holston ga uze.

"Hoćeš li da donesem metlu?"

Zamenik Marns je palcem pokazivao u pravcu kafeterije. Izuzev ako neko nije bio uhapšen, u ćeliju se ulazilo samo zbog čišćenja.

"Ne", reče Holston. Klimnuo je glavom u pravcu ćelije sugerišući svom pomoćniku da ga sledi.

Okrenuo se – stolica iza stola zaškripala je dok se Marns podizao da mu se pridruži – i Holston je u par koraka završio svoj put do vrata. Ključ sa lakoćom kliznu u bravu. Kvalitetno napravljeni i još bolje održavani mehanizam vrata ogласi se odsečnim škljocanjem. Jedva čujna škripa šarki, jedan odlučan korak ka ćeliji, snažan pokret rukom da se zatvore vrata, zvuk brave koja se sama zaključava, kratkotrajni zveket rešetki i posao je bio obavljen.

"Šefe?"

Holston je kroz rešetke pružio ključ. Marns ga je začuđeno pogledao, ali je ipak podigao ruku da ga preuzme.

"O čemu se radi, šefe?"

"Pozovi načelnicu", reče Holston. Uzdahnuo je, tri godine je držao taj uzdah u plućima.

"Reci joj da želim da izađem napolje."

2

Pogled na spoljašni svet iz pritvoreničke ćelije nije bio tako zamućen kao u kafeteriji i Holston je proveo svoj poslednji dan u silosu razmišljajući o tome. Da li je kamera sa ove strane bila bolje zaštićena od toksičnih vetrova? Da li se svaki čistač, osuđen na smrt, više trudio da sačuva prizor u kojem je uživao tokom svog poslednjeg dana. Ili je taj dodatni trud zapravo bio poklon *sledećem* čistaču koji će svoj poslednji dan provesti u istoj ćeliji?

Holstonu se više sviđalo ovo drugo objašnjenje. Evociralo je čežljivo sećanje na njegovu ženu. Podsećalo ga je zašto je tu, sa pogrešne strane rešetaka, dobrovoljno.

Dok su mu se misli okretale ka Alison, sedeo je i zurio u mrtvi svet koji su neki davni ljudi ostavili za sobom. Nije to bio najbolji pogled na pejzaž oko njihovog zakopanog bunkera, ali nije bio ni najgori. U daljini, nizovi brda bacali su senku prijatne smeđe boje, poput instant kafe sa pravom količinom svinjskog mleka. Nebo nad brdima imalo je istu tamnosivu nijansu kao u vreme njegovog detinjstva, i detinjstva njegovog oca, i detinjstva njegovog dede. U statičnom miljeu, jedino su se oblaci pomerali. Lebdeli su, tamni i naduveni, nad brdima, kretali su se slobodno kao stada životinja koja je video u slikovnicama.

Pogled na mrtvi svet ispunjavao je čitav zid njegove ćelije, baš kao i sve zidove na najvišem nivou silosa, svaki sa drugačijim parčetom mutne i sve mutnije pustinje svud unaokolo. Holstonovo malo parče tog prizora protezalo se od ugla iznad njegovog kreveta, do plafona, sve do suprotnog zida i toaleta. I pored lakog zamućenja – kao da je ulje bilo razmazano po sočivu kamere – prizor je delovao stvarno i privlačno, kao da bi neko mogao da ušeta u njega kroz otvor za beg, zgodno postavljen na zid spram hladnih zatvorskih rešetki.

Ta iluzija je, međutim, postojala samo dok se gledalo sa distance. Kad bi se nagnuo bliže, Holston je mogao da spazi nekoliko mrtvih piksela na ogromnom ekranu. Bili su blještavo beli, skriveni u moru smeđih i sivih tonova. Svaki takav piksel koji je sijao nestvarnim intenzitetom (Alison ih je zvala "zaglavljenim" pikselima) izgledao je

kao mali, četvrtasti prozor koji je gledao u neki svetliji svet, kao rupa širine vlasi kose koja je vodila do nekog boljeg mesta. Bilo ih je na desetine, sada je to mogao jasno da vidi. Holston se pitao da li u silosu ima nekog ko bi znao da ih popravi i da li uopšte postoji potreban alat za tako delikatan posao. Da li su ti pikseli bili mrtvi zauvek, kao i Alison? Hoće li na kraju svi pikseli biti mrtvi? Holston je pokušao da zamisli dan kada će pola tačkica na ekranu zasijati mlečno belim sjajem a zatim trenutak, nekoliko generacija kasnije, kada preostane još samo nekoliko sivih ili smeđih piksela i čitav svet se izvrne u svoju bleštavu suprotnost, kada će ljudi u silosu misliti da spoljašnji svet gori i kada će jedini ispravni pikseli biti smatrani neispravnim.

Ili je to već situacija u kojoj se Holston i ostali ljudi u silosu već nalaze?

Neko se nakašljao iza njegovih leđa. Holston se okrenuo i ugledao Jans, načelnicu silosa kako stoji sa druge strane rešetki, sa rukama zavučenim u džepove mantila. Klimnula je ozbiljno u pravcu kreveta.

"Kad je ćelija prazna i kad ti i tvoj zamenik Marns niste na dužnosti, ponekad sednem baš tu i uživam u istom pogledu."

Holston je vratio pogled na zid i nastavio da izučava prašnjav, beživotni pejzaž. Izgledao je depresivno u poređenju sa slikama iz dečijih knjiga – jedinim knjigama koje su preživele pobunu. Većina ljudi sumnjala je u boje u tim knjigama, baš kao što je sumnjala da su ikada postojali purpurni slonovi i ružičaste ptice, ali je Holston osećao da su te knjige stvarnije od prizora ispred njega. Kao i neki drugi ljudi, osećao je nešto iskonsko i duboko kad god bi pogledao u te izluzane stranice obojene u zeleno i plavo. Štaviše, u poređenju sa silosom koji je gušio, čak je i prizor sivog, pustinjačkog sveta oko njega delovao kao spasenje, kao vazduh koji bi ljudi trebalo da dišu.

"Oдавde mi je sve uvek izgledalo malo jasnije", reče Jans. "Mislim, pogled."

Holston je nastavio da ćuti. Posmatrao je kako se jedno paperjasto parče odvaja od oblaka i kreće u novom smeru, dok su se crni i sivi tonovi kovitlali i preplitali.

"Možeš da izabereš večeru", reče načelnica. "To je tradicija - "

"Ne morate da mi objašnjavate proceduru", rekao je Holston prekidajući Jans. "Prošle su samo tri godine od kada sam ovde mojoj

Alison servirao njen poslednji obrok." Instinktivno je posegnuo za bakarnim prstenom na svom prstu, zaboravljajući da ga je ostavio na svom stočiću pre nekoliko sati.

"Ne mogu da poverujem da je prošlo toliko vremena", Jans promrmlja kao za sebe. Holston se okrenuo i video da Jans škilji u oblake prikazane na zidu.

"Da li vam Alison nedostaje?", pitao je Holston zlobno. "Ili vam je samo žao što se ovo zamućenje na slici pogoršava već toliko dugo?"

Oči načelnice zasijaše u njegovom pravcu na trenutak, pre nego što su se okrenule ka podu. "Znaš da ovo ne želim, bez obzira o kojoj slici da se radi. Ali pravila su pravila - "

"Ne zameram ništa", rekao je Holston, pokušavajući da priguši svoj bes. "Znam pravila bolje od većine." Ruka mu je na trenutak krenula ka mestu gde je nekad stajala šerifska značka, ali nje više nije bilo, baš kao ni prstena. "Zaboga, ja sam se brinuo o poštovanju tih pravila tokom najvećeg dela svog života, čak i kad sam shvatio da je sve to obična glupost".

Jans se nakašlja još jednom. "U redu, neću te pitati zašto si izabrao ovo. Samo ću pretpostaviti da bi ovde bio još nesrećniji."

Holstonov pogled na trenutak se ukrstio sa njenim, primetio je tanku, vlažnu skramu preko njenih očiju pre nego što je stigla da trepne. Jans je izgledala mršavije nego obično, skoro komično u šljampavom mantilu koji je nosila. Bore na vratu i senke u njenim očima bile su dublje od onih koje je zapamtio. Tamnije. Učinilo mu se da je napuklost u njenom glasu posledica iskrene tuge, nikako odmaklih godina ili redovnog sledovanja duvana.

Iznenada, Holston je video sebe kroz oči upravnice, video je slomljenog čoveka koji sedi na istrošenoj klupi, sa kožom posivelom od prigušenog sjaja mrtvog sveta na ekranu, i od tog prizora mu se pomutila svest. Okretao je glavu kao da traži nešto čvrsto na šta bi mogao da se osloni, nešto što je još uvek imalo smisla. Osećao je da mu se život pretvorio u ružan san. Poslednje tri godine više mu nisu izgledale stvarno. *Ništa* više nije izgledalo stvarno.

Ponovo se vratio sumornim brdima. Učinilo mu se da u uglu oka vidi kako u belom sjaju umire još jedan piksel na ekranu. Otvorio se

još jedan majušni prozor, još jedan jasan pogled kroz iluziju u koju je počeo da sumnja.

Sutra će biti dan mojeg spasenja, pomislio je Holston strasno, *čak i ako umrem tamo napolju*.

"Predugo sam bila upravnica", reče Jans.

Holston okrenu pogled i vide njene naborane ruke stisnute oko hladnih rešetki.

"Naši zapisi ne sežu dovoljno daleko u prošlost, do samog početka. Nema podataka iz vremena koje je prethodilo pobuni od pre 150 godina. Ali od tada, nijedan upravnik nije poslao više ljudi napolje u čišćenje od mene."

"Žao mi je što vas opterećujem time", odbrusio je Holston.

"To mi nije nikakvo zadovoljstvo. To je sve što želim da kažem. Nikakvo zadovoljstvo."

Holston je prešao rukom preko masivnog ekrana.

"Ali vi ćete biti prvi koji će sutra uveče gledati jasan zalazak sunca, zar ne". Nije mu se sviđalo kako je rečenica zvučala. Holston nije bio besan zbog svoje smrti, ili života, šta god da se desi posle sutrašnjeg dana, ali je još uvek osećao ogorčenje zbog sudbine koja je zadesila Alison. Ono što mu je u prošlosti izgledalo neizbežno više mu nije izgledalo tako, čak i kada su događaji poprimili svoj sadašnji tok. "Svideće vam se pogled sutra, svima vama", rekao je samom sebi.

"To uopšte nije fer", rekla je Jans. "Zakon je zakon. Prekršio si ga. Znao si da ga kršiš."

Holston je pogledao u svoja stopala. Oboje su dopustili tišini da se učvrsti. Na kraju je upravnica Jans prva progovorila.

"Još uvek nisi zapretio da *nećeš* da sprovedeš proceduru. Neki ljudi su zabrinuti da *nećeš* da obaviš čišćenje baš zato što ne govoriš javno da *nećeš*."

Holston se nasmejao. "Oni bi se osećali bolje kada bih ja rekao da *neću* da očistim kamere i senzore?" U neverici je vrteo glavom, pokušavajući da shvati sumanutu logiku.

"Svako ko sedi u ovoj ćeliji kaže da to neće da uradi", rekla je Jans, "ali na kraju, to ipak uradi. To jo ono što smo naučili da očekujemo - "

"Alison nikad nije pretila da to neće da uradi", Holston ju je podsetio, ali je znao na šta Jans misli. On je bio siguran da Alison neće hteti da očisti sočiva i senzore. I sad mu se činilo da razume

šta joj je prolazilo kroz glavu dok je sedela na ovoj istoj klupi. Postojale su značajnije stvari koje je valjalo razmotriti pre nego sam čin čišćenja. Najveći deo zatvorenika poslatih napolje bio je zaista uhvaćen u prestupu, svi su oni bili zatečeni time što su se obrela u ćeliji, sa sudbinom koja će biti zapečaćena u roku od nekoliko sati. Kada su rekli da neće da obave čišćenje, jedino što su imali na umu bila je osveta. Bila je to refleksna tvrdoglavnost. Ali, Alison onda i Holston sada imali su neke druge brige. Da li će da obave čišćenje ili ne bilo je nebitno; oboje su došli ovde zato što su, sa izvesnom dozom ludosti, želeli da *budu* ovde. Sve što je preostajalo bila je čista radoznalost. Čudesa spoljašnjeg sveta sakrivenog iza vela laži.

"Dakle, da li ti to sutra nameravaš da obaviš ili ne?", pitala je Jans sa očiglednim očajanjem.

"Rekli ste sami", Holston je slegnuo ramenima, "Svako to uradi. Mora da postoji neki razlog za to, zar ne?"

Pretvarao se da mu je to nebitno, da ga ne interesuje *zašto* svako na kraju obavi čišćenje, iako je proveo najveći deo života, posebno ove poslednje tri godine, grozničavo razmišljajući o tom *zašto*. Pitanje ga je izluđivalo. I ako je njegovo odbijanje da odgovori Jans izazivalo uznemirenost kod onih koji su ubili njegovu ženu, tim bolje.

Šake upravnice kliznuše duž rešetki, uznemirenost je bila očigledna. "Mogu li im reći da ćeš to obaviti?", pitala ga je.

"Možeš da im kažeš i da neću. Nije me briga. Izgleda mi da svaki odgovor njima znači isto."

Jans nije uzvratila. Holston baci pogled ka njoj i upravnica klimnu glavom.

"Ako promeniš svoje mišljenje u vezi poslednjeg obroka, obavesti zamenika Marnsa. On će biti za svojim stolom cele noći, kako tradicija nalaže - "

Nije morala to da kaže. Suze grunuše Holstonu na oči kada se prisetio tog dela svojih nekadašnjih dužnosti. Bio je za kancelarijskim stolom pre dvanaest godina kada su Donu Perkins poslali na čišćenje, pre osam godina kada je došao trenutak Džeka Brenta. Proveo je celu noć sklupčan uz rešetke ćelije, ležeći na podu kompletno ruiniran i opustošen, kada je pre tri godine na red stigla i njegova žena.

Načelnica Jans se okrenula, spremna da pođe.

"Šerif", promrmljao je Holston pre nego što je načelnica dovoljno odmakla.

"Izvini?", Jans se ponovo priljubila uz rešetke, sive kosmate obrve nadvijale su joj se iznad očiju.

"On je sada *šerif* Marns", Holston je podseti. "Nije više zamenik."

3

Tri godine ranije

"Ne mogu da verujem", reče Alison. "Dušo, slušaj ovo. Zaista je neverovatno. Da li znaš da smo u prošlosti imali ne samo jednu već nekoliko pobuna?"

Holston podiže pogled sa fascikle otvorene u krilu. Svuda oko njega po krevetu bile su razbacane gomile papira, poput šare na kiltu – hrpe starih dokumenata koje je valjalo pretražiti i novih žalbi koje je trebalo obraditi. Alison je sedela za malim stočićem postavljenim uz nogu od kreveta. Njih dvoje živeli su u jednom od apartmana silosa koji je bio usitnjavao svega dvaput u poslednjih nekoliko decenija. U njemu je bilo dovoljno prostora za luksuz kao što su stočić ili krevet koji ne mora da se sklapa.

"Kako bih to mogao da znam", uzvratilo je pitanjem. Njegova žena se okrenula i zatisnula pramen kose iza uha. Holston je fasciklom pokazao na kompjuterski monitor. "Po ceo dan otključavaš tajne stare stotinama godina a očekuješ da ja za njih znam pre tebe".

Isplazila mu je jezik. "To je način izražavanja. Ja te tako samo informišem. Zar ne bi trebalo da budeš malo radoznaliji? Da li si shvatio šta sam ti upravo rekla?"

Holston slegnu ramenima. "Nikad ne bih pretpostavio da je jedini ustanak za koji znamo istovremeno i prvi – znam jedino da je poslednji. Ako me je ovaj moj posao ičemu naučio to je da u svakom zločinu ili bandi ima malo toga originalnog." Dohvatio je fasciklu koja mu je ležala pored kolena. "Da li ti misliš da je ovo prvi kradljivac vode koji se pojavio u ovom silosu? I da li će biti poslednji?"

Alisonina stolica zaškripala je po podu dok se okretala ka Holstonu. Na stočiću iza nje monitor je veselo trepereo dok je obrađivao nekompletne, rascepkane informacije koje je Alison izvukla sa rashodovanih servera silosa, ostatke davno izgubljenih podataka za koje se verovalo da su prebrisani stotinama puta do sada. Holston još uvek nije razumeo kako se to tačno radi, niti zašto ga voli neko ko se u takav posao razume, ali je verovao da je moguće i jedno i drugo.

"Sastavljam delove starih izveštaja", rekla je. "Ako su ti izveštaji istiniti, reklo bi se da su pobune manje-više redovna pojava. Otprilike, jednom u svakoj generaciji."

"Ima dosta toga što ne znamo o starim vremenima", rekao je Holston. Protrljao je oči i pomislio na svu papirologiju koju još uvek nije završio. "Možda nisu imali sistem za čišćenje senzora, razumeš?"

Možda je slika tamo gore postajala sve zamućenija i zamućenija dok ljudi nisu počeli da lude, nastao bi revolt, nešto slično, i onda bi konačno isterali nekoliko ljudi napolje da dovedu stvari u red. A možda su ustanci samo prirodan način kontrole populacije, znaš, pre nego što je izmišljena roditeljska lutrija."

Alison je zavrtila glavom. "Ne verujem u to. Počinjem da verujem u nešto drugo - ". Zastala je i bacila pogled na monstruoznu količinu papira oko Holstona. Pogled na svu tu količinu evidentiranih prestupa kao da ju je naterao da pažljivo razmisli šta će da kaže. "Ne mogu definitivno da presudim, ne kažem da je neko u pravu ili ne, ali mi se čini da podatke na serverima možda nisu izbrisali pobunjenici za vreme ustanka. Ili bar ne onako kako su nam stalno pričali".

Ovo je privuklo Holstonovu pažnju. Sve ih je progajala ta misterija praznih servera, nepoznata prošlost njihovih predaka. O brisanju podataka govorile su samo nejasne legende. Zatvorio je fasciklu na kojoj je radio i stavio je u stranu. "Šta misliš, koji je uzrok?", pitao je ženu. "Misliš li da se to desilo slučajno? Možda je uzrok požar ili nestanak struje?", nabrajao je najpopularnije teorije.

Alison se namrštila. "Ne", rekla je. Snizila je glas dok je nervozno gledala oko sebe. "Ja mislim da smo *mi* izbrisali hard diskove. Naši preci, hoću da kažem, *ne* pobunjenici. Okrenula se ponovo ka monitoru, prelazeći prstom preko nizova brojki koje Holston nije mogao da vidi sa kreveta. "Dvadeset godina", rekla je. "Osamnaest. Dvadeset četiri". Prst joj je uz škripu klizio preko ekrana. "Dvadeset osam. Šesnaest. Petnaest."

Holston je prokrčio sebi put kroz more papira, stavljajući dokumenta na gomile dok se probijao prema stočiću. Seo je na ivicu kreveta, stavio ruku oko vrata svoje supruge i zagledao se preko njenog ramena u monitor.

"A ovi datumi?", pitao je.

Klimnula je glavom. "Na svake dve decenije, otprilike, dolazilo je do masovnog nezadovoljstva. Ovaj izveštaj je sve te događaje pobrojao na jednom mestu. I ovaj izveštaj je izbrisan tokom poslednjeg ustanka. *Našeg ustanka*".

Rekla je "našeg" kao da je neko od njihovih prijatelja živeo u to vreme. Holston je, međutim, razumeo šta Alison želi da kaže. Bio je to ustanak u čijoj su senci odrasli, ustanak koji ih je izrodio, veliki sukob nadvijen iznad njihovog detinjstva, iznad njihovih roditelja i roditelja njihovih roditelja. Bio je to ustanak koji je hodnike silosa punio šapatom i podozrivim pogledima.

"A šta te navodi na pomisao da smo mi, dobri momci, izbrisali te servere?"

Ovlaš se okrenula prema njemu i osmehnula ironično. "Ko kaže da smo mi dobri momci?"

Holston ustuknu. Pomerio je svoju ruku sa Alisoninog vrata. "Ne počinji sa tim. Nemoj da kažeš ništa što bi moglo -"

"Šalim se", rekla je, iako se sa tim nije bilo šaliti. Reći tako nešto značilo je naći se na dva koraka od izdaje, od *čišćenja*. "Ovo je moja teorija", rekla je naglašavajući reč *teorija*. "Nemiri su bili redovna pojava u svakoj generaciji, zar ne? Mislim, bar sto godina bilo je tako, možda i duže. Nešto kao tempirana bomba". Prstom je podvlačila brojeve na ekranu. "A onda, za vreme poslednjeg velikog ustanka – jedinog koji nam je do sada bio poznat – neko je obrisao podatke sa servera. Što uopšte nije jednostavno, veruj mi, i ne može da se obavi tako što ćeš pritisnuti nekoliko dugmića ili podmetnuti požar. Postoje rezervne kopije i kopije rezervnih kopija. Za tako nešto potreban je organizovan, timski rad, a ne incident ili na brzinu organizovana sabotaža -".

"Sve i da je tako, ne znaš ko je za to odgovoran", Holston je naglasio. Njegova žena bila je čarobnjak sa kompjuterima, nema u to nikakve sumnje, ali je detektivski posao ipak bila *njegova* specijalnost a ne njena.

"Ima nečeg u činjenici", nastavila je, "da su se ustanci dešavali otprilike jednom u svakoj generaciji tokom čitavog tog perioda, ali da *od tada* više nije bilo nijednog."

Alison počne da grize svoju usnu.

Holston se ispravio.

Pogled mu je lutao po sobi dok je pokušavao da pribere misli. Imao je utisak kao da mu žena otima njegovu inspektorsku tašnu i beži sa njom.

"I ti kažeš - ", protrljao je bradu tražeći prave reči. "Kažeš da je neko izbrisao čitavu našu istoriju kako bi nas sprečio da je ponavljamo?"

"Ili još gore." Privukla je njegovu ruku i stisnula je svojim dlanovima. Njeno do tada ozbiljno lice postalo je mnogo mračnije. "Šta ako se razlog pobune nalazio upravo na tim hard diskovima? Šta ako je neki deo naše poznate istorije, neki podatak o spoljašnjem svetu, ili možda spoznaja razloga koji je naterao ljude da se usele ovde pre mnogo, mnogo vremena – šta ako je takva vrsta informacije u ljudima izazivala neku vrstu pritiska zbog kojeg bi počeli da gube razum, ili bi poludeli skroz-naskroz, ili bi prosto poželeli da izađu *napolje*?"

Holston je odmahnuo glavom. "Ne volim kad tako razmišljaš", upozorio ju je.

"Ne kažem da su oni bili na pravoj strani kad su izgubili razum", rekla mu je, sa dozom opreza. "Ali, na osnovu onoga što sam do sada sakupila, to je moja teorija."

Holston sa nepoverenjem pogleda u monitor. "Možda ne bi trebalo ovo da radiš", rekao je. "Nemam predstavu kako to radiš, ali možda ne bi ni trebalo da radiš."

"Dušo, informacije su tu. Ako ih ja ne povežem, neko će to jednom da učini. Ne možeš da vratiš duha u lampu kad ga jednom pustiš iz nje."

"Šta ti to znači?"

"Ja sam već objavila stručni rad na temu restauriranja uništenih ili prebrisanih fajlova. U našem inženjerskom sektoru ljudi ga već umnožavaju među sobom kako bi pomogli onima koji su greškom obrisali nešto što im je zapravo potrebno."

"I dalje smatram da treba da prekineš sa tim", rekao je. "Nije dobro da se time i dalje baviš. Ništa dobro neće proisteći iz toga - "

"Ništa dobro neće proisteći iz istine? Uvek je dobro saznati istinu. Bolje da tu istinu otkrijemo mi nego neko drugi, zar ne?"

Holston je pogledao u svoje papire. Prošlo je pet godina od kada je poslednja osoba poslata u čišćenje. Pogled na spoljašnji svet

svakodnevno je postajao sve nejasniji. Mogao je da oseti pritisak da on, kao šerif, konačno nađe nekog. Taj pritisak je rastao, poput pare u ekspres-loncu, dovoljno veliki da nekog izbaci napolje. Ljudi su postajali nervozni kada bi procenili da je taj trenutak blizu. Očekivalo se da svakog trenutka nekom popuste nervi, da se slomi, pobesni ili kaže nešto nedozvoljeno, tako se to obično dešavalo u prošlosti. I onda bi se taj neko naprečac našao u zatvorskoj ćeliji gledajući po poslednji put u mutni zalazak sunca.

Holston je preturao po papirima razbacanim oko njega priželjkujući da u njima nešto nađe. Sutra bi poslao čoveka u smrt, samo da oslobodi paru iz lonca. Njegova žena bockala je iglom jedan veliki, prenaduvani balon i Holstonova jedina želja bila je da taj balon ispumpa pre nego što igla ode predaleko.

4

Sadašnjost

Holston je sedeo na jedinoj klupi u izlaznoj komori, otupeo od nedostatka sna i izvesnosti onoga što ga je očekivalo. Nelson, upravnik sektora za čišćenje, klečao je ispred Holstona i navlačio čizmu belog zaštitnog odela na njegovu nogu.

"Malo smo eksperimentisali sa zaptivkama na zglobovima, našpricali smo još jedan zaštitni sloj na odelo", pričao je Nelson, "Trebalo bi da imaš više vremena na raspolaganju nego bilo ko pre tebe".

Reči su naterale Holstona da se seti kako je njegova žena izašla u čišćenje. Na dan čišćenja, najviši sprat silosa sa svojim velikim ekranima na kojima se prikazivao spoljašnji svet, obično je bio prazan. Ljudi unutar silosa nisu mogli da podnesu da gledaju ono što su upravo učinili nekom drugom – više su voleli da se ovde popnu kasnije i uživaju u bistrom pogledu a da ne moraju da znaju koja je cena za to plaćena. Ali, Holston je gledao, nije bilo nikakve sumnje da će gledati. Nije mogao da vidi Alisonino lice iza srebrnog vizira šlema, nije mogao da vidi njene nežne ruke zavučene u nezgrapno zaštitno odelo dok je vunanim krpama čistila senzore, ali je prepoznavao njen korak, njeno ponosno držanje. Video je kako je Alison završila sa poslom, bez žurbe i po propisu, a onda ustala, napravila korak unazad, pogledala u kameru po poslednji put, mahnula mu a onda se okrenula i otišla. Poput drugih pre nje, krenula je prema obližnjem brdu, počela da se penje uz strminu, s mukom koračajući ka obrisima prastarog, ruiniranog grada koji se jedva nazirao iznad horizonta. Svo to vreme Holston se nije ni pomerio. Čak i kada je pala na uzbrdici rukama stiskajući svoj šlem, izvijajući se u bolnim grčevima dok su otrovi spoljašnjeg sveta prodirali kroz zaštitne slojeve, zatim kroz odelo, i na kraju kroz nju samu – Holston je ostao nepomičan.

"Druga noga."

Nelson ga kucnu po članku. Holston podiže svoje stopalo dozvoljavajući tehničaru da podesi odelo oko njegovih potkolenica.

Gledajući u svoje ruke, u crno karbonsko odelo koje mu se pripilo uz kožu, Holston je mogao da zamisli kako mu se telo raspada u prah, u ljuspicama boje stvrdnute masti koju su koristili za podmazivanje generatora, dok mu krv curi kroz pore pravo u beživotni skafander.

"Ako bi bio ljubazan da se uhvatiš za šipku i ispraviš - "

Nelson ga je strpljivo vodio kroz proceduru koju je Holston video već dva puta. Jednom, kada su spremali Džeka Brenta koji je bio namćorast i ratoboran sve do samog kraja, zbog čega je on kao šerif morao da stražari pored klupe za oblačenje. I drugi put, kad je tu bila njegova žena koju je mogao da gleda samo kroz mali prozor na komori. Iako je znao šta treba da radi na osnovu onoga što je video, još uvek je očekivao da mu se kaže. Misli su mu bile negde drugde. Podigao je ruke i uhvatio se za šipku koja je visila iznad njega kao prečka na trapezu a onda se na mišiće uspravio. Nelson je uhvatio odelo za šavove i navukao ga sve do Holstonovog struka. Dva prazna rukava beživotno su visila sa strane.

"Leva ruka ovde."

Holston poslušao. Bilo je nadrealno biti u ulozi osuđenika kojeg mehanički pripremaju za samrtničku šetnju. Holston se često pitao zašto su se ljudi pokoravali, zašto su pristajali da učestvuju u tome. Čak je i Džek Brent na kraju uradio ono što su mu naređivali, i pored toga što je bio pun psovki i otrovnih reči. Alison je to obavila u tišini, baš kao i on, pomislio je Holston dok je gurao jednu pa drugu ruku u odelo. Skafander je bio navučeno a Holstonu se učinilo da su svi saradivali samo zato što nisu mogli da poveruju u ono što se dešava. Ništa od ovoga nije bilo dovoljno realno, dovoljno opipljivo da bi izazvalo pobunu. Životinjski deo njegovog uma nije bio stvoren za ovakvu situaciju, za smireno požurivanje u smrt koje je bio potpuno svestan.

"Okreni se."

Okrenuo se.

Osetio je trzaj u leđima, čuo prepoznatljivo zujanje rajsferšlusa koji se zaustavio tik ispod njegovog vrata. Još jedno cimanje, još jedan rajsferšlus. Dva sloja odela, jednako beskorisna. Pucketavi zvuk čičak-trake na kraju. Provera svega, jednom, dvaput. Čuo je kako sa police skidaju šlem. Dok je Nelson proveravao njegovu unutrašnjost, Holston je pokušavao da razmrda prste unutar nezgrapnih rukavica.

"Da prođemo ceo postupak još jednom."

"Nije neophodno", rekao je Holston tiho.

Nelson je bacio pogled na prozorčić komore koji je gledao nazad u silos. Holston nije morao, znao je da neko verovatno gleda kroz njega. "Prati me", reče Nelson, "moram ovo da uradim po propisima".

Holston klimnu glavom, iako je znao da ne postoje nikakvi "propisi". Od svih mističnih, usmenih predanja koja su generacijama cirkulisala kroz silos, nijedno nije imalo tu kultnu moć rezervisanu za tvorce odela i stručnjake za čišćenje. Svako ih je iskreno poštovao. Bez njih čišćenja ne bi ni bilo, čak i ako se uzme u obzir da su osuđenici obavljali sav fizički posao. Bili su to ljudi koji su čuvali pogled na svet mnogo prostraniji od teskobne unutrašnjosti zajedničkog silosa.

Nelson stavi šlem na klupu. "Ovde su ti krpe", pokazao je na komadiće vunene tkanine zakačene za prednju stranu odela.

Holston povuče jednu od njih uz zvuk cepanja, nakratko baci pogled na grubo isprepletane niti, a onda tkaninu ponovo vrati na svoje mesto.

"Poprskaj objektivne dva puta iz bočice sa rastvaračem, onda ih očisti vunom, osuši ovim peškirićem i na kraju postavi zaštitnu foliju." Pokazao mu je prstom svaki džep po redu, iako su svi bili uredno označeni etiketom i brojem – okrenutim naopačke kako bi Holston mogao da ih pročita - uz to i različito obojeni.

Holston klimnu glavom, pogled mu se po prvi put susretnu sa pogledom tehničara. Bio je začuđen što u njima vidi strah, strah koji je naučio da prepozna baveći se šerifskim poslom. Zamalo je pitao Nelsona šta nije u redu a onda mu je sinulo: čovek se plašio, baš kao i ostali u silosu, baš kao i u slučaju drugih osuđenika, da su sva ova uputstva beskorisna, da će Holston išetati u spoljašnji svet - i da neće obaviti svoju dužnost. Da neće hteti da čistiti za račun ljudi koji su ga poslali u smrt. Ili se Nelson možda brinuo da će skupa, komplikovana oprema koju su napravili on i njegove kolege, koristeći se tajnama i tehnikama koje se prenose sa kolena na koleno još od vremena pre poslednje pobune, satrulleti i propasti bez ikakve koristi?

"Jesi li OK?", Nelson reče, "Da te nešto ne steže?"

Holston pogleda unaokolo. *Život me steže, htede da kaže. Koža mi je tesna. Zidovi su mi tesni.*

Umesto toga, samo je odmahnuo glavom.

5

Tri godine ranije

"Hoću napolje! Hoću da izađem napolje! Hoćuuuuuu napoljeeeeeeee!"

Holston je sprinterskim korakom grabio ka kafeteriji. Njegov radio-prijemnik je krčao, zamenik Marns vikao je nešto u vezi Alison. Holston nije imao vremena da odgovori, kao bez duše trčao je uz tri nivoa stepenica u pravcu buke.

"Šta se zbiva?", pitao je. Probio se kroz masu sveta okupljenu pored vrata i zatekao svoju ženu kako se uvija na podu kafeterije dok su Konor i još dva zaposlena pokušavali da je obuzdaju. "Pustite je!", povikao je. Sklonio je par ruku koje su njegovu ženu držale za potkolenice i zamalo dobio udarac njene čizme u bradu. "Smiri se", rekao je. Pokušao je da dohvati zglobove njenih šaka koje su se očajnički pokušavale da se oslobode stiska krupnih momaka. "Dušo, šta se zaboga desilo?"

"Hoću da izađem. Hoću da izađem." Glas joj je bio tih, ali su reči i dalje navirale istim tempom.

"Ne govori to", rekao joj je Holston. Žmarci su mu prolazili kroz telo zbog njenog smrtno ozbiljnog tona. Držao ju je za obraze. "Dušo, ne pričaj takve stvari!"

Ali neki deo njega u trenutku je shvatio šta to znači. Znao je da je prekasno. Drugi su čuli. Svi su čuli. Njegova žena upravo je potpisala svoju smrtovnicu, na njegove oči. Soba se okretala oko njega dok je Holston molio Alison da zaćuti. Izgledao je kao se našao na mestu neke užasne nesreće – poput incidenta u radionici – i zatekao osobu koju voli teško povređenom. Svi drugi bili su živi i zdravi, ali je samo jedan pogled bio dovoljan da shvati da su njene povrede bile smrtonosne.

Holston je osećao kako mu se tople suze kotrljaju niz obraze dok je pokušavo da skloni kosu sa njenog lica. Njene oči konačno se susretoše s njegovim, prestadoše da se grozničavo kolutaju, pogled joj se primirio i spustio na njegovo lice. I za jedan trenutak, za jedan sekund, pre nego što je uopšte mogao da se zapita da li je Alison

možda bila pod dejstvom tableta ili je bila zloupotrebljena na neki drugi način, primetio je iskru smirenosti, blesak razuma i hladne proračunatosti. A onda je sve to nestalo u treptaju oka, njene oči ponovo podivljaše dok je preklinjala da je puste napolje, iznova i iznova.

"Podignite je", rekao je Holston. Oči su mu plivale u suzama dok je dopuštao svom službenom, šerifskom "ja" da interveniše. Ništa nije mogao osim da je pritvori, njemu je takođe bila potrebna prostorija u kojoj bi mogao da vrišti od bola. "Ovuda", rekao je Konoru koji je sa obe ruke pokušavao da kontroliše njena nemirna ramena. Klimnuo je glavom u pravcu šerifske kancelarije i ćelije za uhapšeničke. Malo niže niz hodnik jasno se videla svetlo žuta boja na vratima izlazne komore, boja spokoja, prikrivene pretnje, tišine i iščekivanja.

Kada se jednom našla u zatvorskoj ćeliji Alison se odmah primirila. Sela je na klupu, bez želje da se bori ili bilo šta kaže, kao da joj je jedina želja bila da uživa u pogledu. Holston je bio izobličten od bola. Napustio je prostoriju, okrenuo se ka rešetkama i pokušao da Alison postavi nekoliko pitanja, ali odgovora nije bilo. Za to vreme, zamenik Marns i načelnica obavljali su svoj administrativni posao. Tretirali su Holstona i njegovu ženu kao da su *oboje* pacijenti. Dok se Holstonu vrtelo u glavi od užasa koje je doživeo u poslednjih pola sata, negde u podsvesti njegovog šerifskog uma, tamo gde je prebivalo njegovo šesto čulo kojim je registrovao narastanje tenzija u silosu, mogao je da oseti šok od kojeg je podrhtavala čitava konstrukcija od betona i čelika. Ogroman pritisak ovog mesta sada je nalazio odušku u pukotinama kroz koje su, kao para koja šišti, isticali žamor i šapat.

"Srce, moraš da pričaš sa mnom", ponavljao je Holston neprekidno. Prestao je nervozno da šeta i uhvatio se za rešetke. Alison mu je i dalje bila okrenuta leđima. Gledala je u prizor na zidu, u smeđa brda, sivo nebo i tamne oblake. S vremena na vreme rukom bi sklonila kosu sa lica, inače se nije ni pomorela niti govorila. Tek onda kada je Holston gurnuo ključ u bravu, nedugo pošto su je ugurali u ćeliju i zalupili vrata za njom, rekla je samo jedno "nemoj", što je Holstona nateralo da izvuče ključ.

Dok je on preklinjao a ona ga ignorisala, priča o skorom, neminovnom čišćenju uveliko je kružila silosom. Tehničari su se dali na posao, trebalo je adaptirati i pripremiti odelo za izlazak. Alatke za

čišćenje poredane su u izlaznoj komori. Čulo se šištanje ventila na rezervoaru koji su punili argonom, njime će se kasnije provetriti koridor kroz koji će Alison proći. Holston je osećao užurbano komešanje iza sebe, iako je i dalje stajao nepomično gledajući u svoju ženu. Zapričani inženjeri postajali bi smrtno tihi kada bi prolazili pored njega – izgledalo je kao da se ne usuđuju ni da dišu u njegovom prisustvu.

Prošli su sati a Alison nije prozborila ni reč, takvo ponašanje izazvalo je još jedan talas nemira u silosu. Čitav dan Holston je prveo pričajući kroz rešetke, glava mu je gorela od konfuzije i agonije u kojoj se našao. U jednom trenutku srušilo se sve što je znao, sve do čega mu je bilo stalo. Pokušao je da nekako izađe na kraj s tim dok je Alison sedela u ćeliji, poleda uprtog u pustinju na zidu, kao da je bila zadovoljna statusom osobe osuđene na skori kraj.

Progovorila je tek kada se već bilo sasvim smračilo, nakon što je još jednom i po poslednji put odbila svoj poslednji obrok, nakon što su tehničari završili svoj posao u izlaznoj komori, zatvorili žuta ulazna vrata i povukli se da u svojim odajama sačekaju da prođe jedna besana noć. Desilo se to tek kada se povukao i njegov zamenik koji ga je dva puta potapšao po ramenu pre nego što će otići. Izgledalo je kao da su čitavi sati prošli od tada, Holston se nalazio na rubu kolapsa od premora i neprekidnog preklinjanja, zamagljeno sunce već se uveliko spustilo iza brda vidljivih u holu i kafeteriji – brda koja su skrivala daleki, urušeni grad. U polumraku zatvorske ćelije Alison je jedva čujno rekla:

"Ovo nije stvarno".

Holston nije bio siguran šta je tačno čuo. Pridigao se sa poda na kojem je ležao.

"Draga?", stisnuo je čelične šipke i uspravio se na kolena. "Dušo", prošaputao je brišući slane mrlje sa svojih obraza.

Okrenula se ka njemu. Izgledalo je kao da se sunce predomisllilo i odjednom promolilo iza brda. Ponovo je počela da ga primećuje, dovoljno da se u njemu probudi nada. Gušio se od emocija, pokušavao je da na sve ovo gleda kao na prolaznu bolest, groznicu, nešto što doktor može da izleči i izbriše sve ono što je do tada rekla. Nije ona to mislila ozbiljno. Bilo je dovoljno da se okrene prema

njemu i da je to spase. Kad joj je ponovo video lice i on je bio spašen.

"Ništa što vidiš nije stvarno", rekla je tiho. Njeno telo bilo je smireno i nepokretno, ali se njeno ludilo nastavljalo, zabranjene reči samo su potvrđivale već donetu presudu.

"Dođi da popričamo", rekao je Holston. Pokretom ruke zamolio je Alison da mu se primakne.

Odmahnula je glavom. Pokazala je na tanak dušek kreveta pored nje.

Holston pogleda na sat. Vreme za posete odavno je isteklo. Mogli bi da ga pošalju u čišćenje samo zbog onoga što je upravno nameravao da uradi.

Bez oklevanja gurnuo je ključ u bravu.

Čulo se nezamislivo glasno škljocanje metalnih točkića.

Holston zakorači u ćeliju i sede na krevet pored nje. Umirao je od želje da je dodirne, da je zagrlji i odvuče na neko sigurno mesto, u njihov krevet gde bi mogli da se pretvaraju da je sve ovo bio samo ružan san.

Nije se, međutim, ni pomerio. Sedeo je i kršio ruke dok je ona šaputala:

"Ništa od ovog ne može da bude stvarno. Baš ništa". Gledala je u ekran. Holston se nagnuo toliko blizu nje da je mogao da oseti miris znoja zaostao nakon rvanja od prethodnog dana.

"Srce, šta se dešava?"

Njena kosa leljala je u ritmu njegovih reči. Ispružila je ruku i protrljala ekran ispred sebe, kao da pokušava da oseti piksele.

"Možda je sada napolju jutro a mi to ne znamo. Možda su tamo ljudi." Okrenula se i pogledala u njega. "Moža nas sada gledaju", rekla je sa zlobnim osmehom.

Holston se zagleda u njene oči. Uopšte nisu izgledale ludo, ne onako ludo kao pre. Njene reči su bile lude, ali ona sama ne. "Odakle ti ta ideja?", pitao je. Mislio je da zna, ali je, svejedno, morao da pita. "Da li si našla još nešto na onim diskovima?" Prethodno je već saznao da se Alison zaputila ka izlaznoj komori na poslednjem spratu pravo iz svoje laboratorije, prosipajući usput svoje ludilo. Nešto se desilo sa njom dok je još bila na poslu. "Šta si otkrila?"

"Nisu obrisani samo događaji pre poslednje pobune", prošaputala je. "Još mnogo toga. Sve je obrisano. Čak i bliska prošlost." Nasmejala se. Glas joj je postao intenzivniji a oči su joj se zagledale u daljinu. "Čak i mejlovi koje nisi stigao da mi pošalješ, kladim se."

"Dušo." Holston je pokušao da je uhvati za ruke, ona se nije protivila. Stisnuo je njene dlanove. "Šta si otkrila? Je li to bila neka imejl poruka? Od koga?"

Odmahnula je glavom. "Ne. Pronašla sam programe koje koriste. Programe pomoću kojih mogu da udese da slika na ekranu izgleda tako *stvarno*. Okrenula se ponovo ka slici sutona, mrak se zgušnjavao. "Inženjerski sektor", rekla je. "Oni su ti. Oni *znaju*. To je tajna koju samo oni znaju." Klimnula je samouvereno.

"Kakvu tajnu?" Holston nije mogao da zaključi da li je ovo bio nekakav nonsens ili nešto zaista važno. Jedino je znao da ona, konačno, govori.

"Ali, sada znam. A znaćeš i ti. Vratću se po tebe, kunem se. Ovaj izlazak će biti drugačiji. Prekinućemo začarani krug, ti i ja. Vratću se i onda ćemo zajedno da odšetamo preko onog brda." Smejala se. "Ako je brdo uopšte tamo", rekla je glasno. "Ako je brdo tamo, i ako je zeleno, preći ćemo preko njega zajedno."

Okrenula se ka njemu.

"Nema pobune, u pravom smislu reči. Postoji samo postepeni odliv ljudi. Odlaze oni koji znaju, koji žele napolje." Osmehnula se. "I na kraju im to uspe", rekla je. "Dobiju tačno ono što traže. Znam zašto svi oni počiste, zašto kažu da neće pa na kraju to ipak urade. Znam. Znam. Nikad se ne vraćaju nazad, oni čekaju, čekaju i čekaju, ali ne i ja. Ja ću se vratiti odmah. Po tebe. Ovoga puta biće drugačije.

Holston stisnu njene dlanove. Suze su mu se kotrljale niz obraze. "Dušo, zašto ovo radiš?" Osećao se kao da sluša njenu ispovest, sada kada je silos utonuo u potpuni mrak a oni ostali sasvim sami.

"Znam sve o pobunama", rekla je.

Holston klimnu glavom. "Znam. Rekla si mi. Bilo ih je puno - "

"Ne." Alison se istrgnu iz njegovih ruku, samo zato da bi mogla da ga pogleda u oči sa dovoljnog rastojanja. Njene oči više nisu bile onako nemirne.

"Holstone, znam zašto su se dešavale pobune. Znam *zašto!*"

Alison se ugrize za usnu. Holston je čekao, napet kao struna.

"Bilo je to zbog sumnje, zbog osećaja da stvarnost nije tako loša kao što izgleda. Osećao si to i ti, zar ne? Da možemo da budemo *bilo gde*, da živimo jedan lažan život.

Holston je znao da ne može da odgovori, da ne sme ni da trepne. Razgovor na ovu temu vodio je pravo u čišćenje. Sedeo je sleđen i čekao.

"Verovatno su za sve krive mlađe generacije", rekla je Alison. "Na svakih dvadeset i nešto godina. Mladi žele da istražuju, da pomeraju granice, tako mi izgleda. Zar nikad nisi osetio takav poriv? Bar jednom, u mladosti?" Oči joj odlutaše. "Ili su to možda bili mladi parovi, tek venčani, oterani u ludilo kad bi im neko rekao da ne mogu da imaju decu u ovom prokletom, ograničenom mestu. Možda su oni bili spremni da rizikuju sve, samo da dobiju šansu - "

Oči joj zastadoše, kao da gleda nešto u velikoj daljini. Možda je videla onaj dobitnički loz, roditeljsku srećku koju je trebalo da iskoriste. Sada je za to bilo prekasno. Okrenula se nazad ka Holstonu. On je razmišljao da li je njegova ćutnja dovoljan razlog da i njega pošalju u čišćenje, zatp što nije pokušao da je utiša dok je ona izgovarala sve zabranjene reči, od prve do poslednje, bez izuzetka.

"Ili su to možda bili stariji stanovnici", rekla je, "predugo na jednom mestu, bez straha u svojim poznim godinama, možda sa željom da se pokrenu i naprave mesto za druge, za to malo unučića što imaju. Ko god da je kriv, svaka pobuna imala je isti uzrok – tu sumnju, osećanje da smi mi, *baš ovde*, na lošem mestu." Osvrnula se po ćeliji.

"Ne smeš tako da pričaš", prošapta Holston. "To je veliki prestup - "

Alison klimnu glavom. "Izraziti želju da odeš. Da. Veliki prestup. Zar ne vidiš zašto? Zašto je to toliko strašno? Zato što je svaka pobuna počela upravo sa tom željom, eto zašto."

"Dobiješ ono što tražiš", recitovao je Holston, te reči bile su mu u glavi još od rane mladosti. Roditelji su ga upozorili – njihovo jedino, dragoceno dete – da nikad ne poželi da izađe iz silosa. Da nikad ne razmišlja o tome. Da ni slučajno ne *pomisli* na to. Bila bi to trenutna smrt, ta misao, i to bi bio kraj za njihovog voljenog jedinca.

Ponovo je pogledao svoju ženu. Još uvek nije razumevao njeno ludilo, tu odluku. Pronašla je obrisane programe pomoću kojih

kompjuterski generisani svetovi na ekranima kompjutera mogu da izgledaju tako stvarno. Šta to zapravo znači? Zašto je ovo radila?

"Zašto?", pitao je Holston. "Zašto na ovakav način? Zašto nisi došla prvo kod mene? Zar ne postoji bolji način da utvrdimo šta se zbiva? Mogli smo prvo drugim ljudima da pokažemo ono što si našla na diskovima - "

"I da postanemo vođe sledeće velike pobune?", Alison se nasmejala. Jedan deo njenog pređašnjeg ludila još uvek je bio tu, ili je to bila samo jaka frustracija, proključali gnev. Može biti da je ta velika, višegenracijska izdaja dovela Alison na ivicu razuma. "Ne hvala", rekla je potiskujući smeh, "Izbrisala sam sve što sam našla. Ne želim da oni znaju. Baš me briga ako ostanu ovde zauvek. Ja ću se vratiti nazad samo zbog *tebe*."

"Odatle ne možeš da se vratiš *nazad*", Hoston reče gnevno. "Da li ti zaista veruješ da su svi proterani još uvek tamo napolju, živi i zdravi? Misliš li da su odlučili da se ne vrate nazad samo zato što smo ih mi izdali?"

"Šta misliš, zbog čega svako od njih na kraju obavi čišćenje?", zapita Alison. "Zašto izvuku svoje vunene krpice i obave posao bez ikakvog ustezanja?"

Holston uzdahnu. Osetio je kako ga bes napušta. "Niko ne zna zašto", reče.

"Ali šta ti misliš?"

"Pričali smo o ovome", rekao je. "Koliko puta smo diskutovali o ovome?" Bio je siguran da svi parovi šapuću svoje teorije kad ostanu nasamo. Gledao je u prazan prostor iza Alison, kao da pokušava da se priseti tih vremena. Pogledao je u sliku na zidu i video koliko je Mesec odskočio i iz toga odredio doba noći. Njihovo vreme bilo je ograničeno. Njegove žene sutra više neće biti. Ta jednostavna misao neprekidno mu se vraćala, pogađajući ga kao munja iz olujnog oblaka.

"Svako ima svoju teoriju", rekao je. "Mi smo o našoj diskutovali bezbroj puta. Hajde da..."

"Ali sada znaš nešto novo", rekla je Alison. Izvukla se iz njegovih ruku i sklonila kosu sa lica. "Ti i ja znamo nešto novo, i sad je sve dobilo smisao. Savršen smisao. A sutra ću se i uveriti u to." Alison se

osmehnu. Potapšala je Holstonovu ruku kao da teši dete. "A jednoga dana, dragi moj, uverićeš se i ti."

6

Sadašnjost

Prvu godinu bez nje, Holston je čekao, proživljavajući njeno ludilo, nadajući se u njen povratak. Prvu godišnjicu njene smrti proveo je čisteći zatvorsku ćeliju, perući žuta vrata izlazne komore, napetih ušiju u nadi da će čuti neki zvuk, kuckanje, znak da se duh njegove žene vratio da ga konačno oslobodi.

Kad se to nije desilo, počeo je da razmišlja o alternativni: da krene za njom. Proveo je dovoljno dana, nedelja i meseci prekopavajući fajlove na kompjuteru, čitajući ono što je Alison sakupila, pokušavajući u tome da nađe neki smisao, tek da bi i sam postao napola lud. Njegov svet bio je lažan, počeo je da veruje u to, a bez Alison taj svet ne bi imao smisla, čak i da je stvaran.

Druga godišnjica njenog odlaska okončala je godinu njegovog kukavičluka. Odlazio je na posao sa otrovnim rečima u ustima – svojom željom da izađe – ali bi mu se grlo svaki put stisnulo u poslednjem trenutku. Toga dana su on i zamenik Marns otišli u patrolu a on je u sebi još uvek krio požar koji ga je izjedao i doveo na rub smrti. Ali, i tom pretvaranju je došao kraj.

Danas, godinu dana kasnije, bio je sam u izlaznoj komori, obučen u odelo za čišćenje, preplavljen naizmeničnim talasima odlučnosti i kolebanja. Silos je bio zapečaćen iza njega, žuta vrata bila su čvrsto uglavljena. Holston je pomislio kako nikad nije verovao da će umreti na ovakav način, da će postati ono što je sada bio. Mislio je da će ostati u silosu zauvek, da će njegovo telo završiti kao i tela njegovih roditelja, kao sirovina za veštačko đubrivo koje se proizvodilo u postrojenju za preradu otpada na osmom nivou. Kao da je prošla čitava večnost od vremena kada je sanjao o porodici, o detetu, kada je maštao o blizancima ili još jednom dobitku na lutriji, o ženi sa kojom je nameravao da ostari.

Sirena se začula sa druge strane žutih vrata, upozoravajući sve osim njega da se sklone. On je morao da ostane. Za njega nije bilo drugog mesta.

Komora je šištalala dok se prostor u njoj punio argonom. Minut kasnije, Holston je mogao da oseti pritisak plemenitog gasa koji je gužvao njegovo odelo za čišćenje, stiskajući ga oko zglobova. Udisao je kiseonik koji je cirkulisao kroz šlem i stajao naspram izlaznih vrata, zabranjenih vrata, poslednjih vrata koja su ga delila od užasnog spoljašnjeg sveta, i čekao.

Začula se metalna škripa klipova sakrivenih duboko u zidovima komore. Plastične zavese koje su prekrivale zidove komore uvijale su se pod naraslim pritiskom argona. Te zavese biće spaljene unutar komore dok Holston napolju bude čistio kamere i senzore. Čitav prostor biće temeljno očišćen pre nego što padne noć, pripremljen za narednog čistača.

Velika metalna vrata ispred njega se zatresoše, u dovratku se pojavio otvor koji je vodio u prostran tunel ka spoljašnjem svetu, u prostor koji je postajao sve veći kako su se vrata uvlačila u svoj žleb. Iako je to konstrukcijom bilo predviđeno, vrata se nisu otvorila do kraja – rizik od naleta spoljašnjeg vazduha trebalo je svesti na minimum.

Mlaz argona uz pisak pokulja napolje. Kako se otvor širio zvuk je prelazio u potmulu tutnjavu. Holston se primaknu izlazu, bio je užasnut što se tome ne opire. Bolje da izađe, da bar jednom vidi svet sopstvenim očima, bolje i to nego da živ bude spaljen zajedno sa plastičnim zavesama.

Čim je prolaz bio dovoljno širok, Holston se provukao kroz njega, mogao je da oseti kako mu odelo zapinje za vrata. Svuda oko njega bila je izmaglica nastala od argona koji se zgušnjavao u susretu sa ređim vazduhom napolju. Nespretno je napravio korak napred opipavajući svoj put kroz meki oblak.

Bio je još uvek u magli kada su spoljašnja vrata ponovo zaškripala i krenula da se zatvaraju. Zavijanje sirine iza njega bilo je potisnuto zvukom masivnog čelika koji naleže na čelik, dok je on ostajao zauvek zaključan napolju, sa pogrešne strane. Pročišćavajuća vatra počela je da proždire praznu unutrašnjost komore.

Zatekao je sebe u podnožju betonske rampe koja je vodila *uzbrdo*. Osećao je da mu vreme izmiče – mogao je da čuje glas iz skrivenog kutka lobanje koji mu dovikuje – *požuri! Požuri!* Njegovi sati bili su odbrojani. S naporom se penjao uz rampu, pomalo

zbunjen što se već nije našao iznad površine zemlje, naviknut da na pejzaž i horizont gleda iz kafeterije koja se nalazila na istom nivou kao i izlazna komora.

Vukao je noge uz usku rampu, ograničen sa obe strane okrunjenim betonskim zidovima, dok mu se vizir na šlemu punio zbunjujućim, blistavim svetlom. Na vrhu rampe, Holston je video raj na koji je bio osuđen samo zbog jednog greha – nade. Okrenuo se oko sebe posmatrajući horizont dok mu se u glavi vrtelo od zelenila svuda oko njega!

Zelena brda, zelena trava, zeleni tepih pod njegovim nogama. Holston radosno uskliknu ispod šlema. Um mu je podrhtavao od prizora. Zeleni pejzaž bio je pokriven plavim nebom, ista nijansa plave kao u dečijim knjigama, sa neuprljanim belim oblacima i živim stvorenjima koja su lepršavo letela kroz vazduh.

Holston se vrteo u krug pokušavajući da sve to pojmi. Kao da se prisetio slike svoje žene koja je uradila to isto; gledao je kako se nespretno, lagano okreće, kao da je bila izgubljena ili zbunjena, kao da je razmišljala da li da obavi čišćenje ili ne.

Čišćenje!

Holston zavuče ruku u džep na grudima i iz njega izvuče vunenu krpu. Čišćenje! Znao je, zapljusnut iznenadnim saznanjem u magnovenju, zašto, zašto. *Zašto!*

Pogledom je potražio mesto na kome je trebalo da se nalazi visoki, kružni zid najvišeg nivoa silosa, ali je taj nivo, naravno, bio ispod zemlje. Sve što je stajalo iznad njega bio je mali betonski brežuljak, stub ne viši od osam ili devet stopa. Metalne merdevine sa strane vodile su do antena na vrhu. A na strani okrenutoj njemu – na svim stranama koje je video dok se primicao – bila su široka, zakrivljena sočiva moćnih kamera silosa.

Holston je pripremio vunenu krpu i približio se prvoj. Zamislio je da vidi sebe iz unutrašnjosti kafeterije, kako se s mukom primiče kameri, postajući sve veći i veći na ekranu. Gledao je svoju ženu kako radi to isto pre tri godine. Seća se kako je mahala rukama, tada mu se činilo u pokušaju da održi ravnotežu, možda je htela nešto da mu kaže? Da li je na licu imala osmeh vesele lude, jednako širok kao i njegov sada, ostajući skrivena iza srebrnog vizira? Da li joj je srce podrhtavalo od šašave nade dok je prskala, strugala i brisala, a

zatim folijom pokrivala zaprljanu površinu sočiva? Holston je znao da je kafeterija prazna; u silosu nije bilo nikog ko bi ga dovoljno voleo da bi ga gledao, ali je svejedno mahnuo. Ne zbog srdžbe s kojom su drugi, tako je bar nekad zamišljao, čistili stakla, ne zbog saznanja da su oni u silosu zapravo osuđeni dok je pravi osuđenik slobodan, ne zbog osećanja da su ga drugi izdali i napustili - krenuo je da vunom čisti stakla malim, kružnim pokretima. Radio je to iz čistog sažaljenja, osećajući neobuzdanu radost.

Svet se zamutio, ali na jedan nov, bolji način, dok su suze navirale Holstonu na oči. Njegova žena je bila u pravu: Pogled iznutra bio je laž. Brda su bila ista – mogao je u trenutku da ih identifikuje posle toliko mnogo godina života sa njima – ali su boje bile potpuno pogrešne. Pomoću ekrana u silosu, pomoću programa koje je pronašla njegova žena, oni su nekako pretvarali živu zelenu boju u sivu i uklanjali sve tragove života. I to kakvog života!

Dok je uklanjao skramu prljavštine sa sočiva Holston se zapitao da li je postepeno zamućenje na ekranima silosa bilo stvarno. Prljavština je zaista postojala. Mogao je to jasno da vidi dok je čistio. Ali, da li je to bila obična prašina ili nešto zaista toksično što potiče iz vazduha? Da li je program koji je Alison otkrila modifikovao ono što se zaista vidi? Holstonov um je grozničavo pokušavao da obradi sve nove ideje i činjenice. Osećao se kao veliko dete najednom bačeno u ogromni svet, glava mu je pulsirala od pokušaja da na brzinu poveže toliko novih detalja u celinu.

Zamućenje je stvarno, prelomio je, dok je čistio poslednju mrlju sa drugog sočiva. Mora da program koristi originalnu sliku preko koje dodaje nepostojeći sloj sivih i smeđih tonova kako bi sakrio zeleno polje i plavo nebo posuto paperjastim obacima. Krili su od njih svet koji je bio toliko lep da je Holston jedva uspeo da se skoncentriše, inače bi samo stajao i nemo gledao svet oko sebe otvorenih usta.

Radio je na drugoj od četiri kamere i razmišljao o tome kako lažni zidovi ispod njega upijaju sliku okolnog sveta samo zato da bi je potom izmenili. Zapitao se koliko ljudi u silosu zna za to. Zna li iko? Kakva fanatična predanost je potrebna da bi se očuvala jedna depresivna iluzija? I da li je ova tajna postojala i pre poslednje pobune u silosu? Da li je, možda, u pitanju prevara za koju niko ne zna a prenosi se kroz čitave generacije – sve zahvaljujući lažljivim

kompjuterskim programima koji izvršavaju svoj skriveni kod na računarima silosa a da to niko i ne zna? Jer, kad bi neko znao, kad bi mogao da prikaže bilo šta, zar ne bi prikazao nešto lepo?

Pobune! Možda je laž bila sredstvo da se spreči njihovo beskrajno ponavljanje. Holston je stavio zaštitnu foliju preko drugog sočiva i zapitao se da li je bezočna laž o negostoljubivom spoljnom svetu jedan besmislen pokušaj da se u ljudima ugasi želja da izađu napolje. Da li je neko zaključio da je istina gora od gubitka moći i kontrole nad ljudima? Ili je u pitanju nešto još podmuklije? Strah od raspojanog, slobodnog, *imaj-dece-koliko-hoćeš* života? Toliko užasnih mogućnosti.

Da, a Alison? Gde je ona? Holston je zaobišao ugao betonskog tornja i krenuo ka trećem objektivu, u vidokrugu mu se našla poznata slika misterioznih oblakodera udaljenog grada. Samo što je, ovoga puta, video više zgrada nego pre. Neke od njih stajale su sa obe strane horizonta, neke su se tek pomaljale pred njim. Ali one čije je obrise napamet znao bile su cele i blistave a ne iskrivljene i ruinirane kao u kafeteriji. Holston je pogledao preko ivice bujno zelenih brda i pomislio kako će Alison svaki čas pojaviti iza njih. Ali, to je bilo smešno. Kako bi Alison mogla da zna da će on baš danas biti proteran? Da li će se setiti godišnjice? Znajući da je on propustio prethodne dve? Holston je proklinjao svoj raniji kukavičluk, godine koje je protraćio. Moraće da ode po nju, tako je rešio.

Obuzela ga je želja da uradi baš to, da skine šlem i pocepa svoj skafander, da potrči uz brdo odeven samo u svoj veš od karbonskih vlakana, udišući svež vazduh punim plućima, smejući se celim putem, sve dok ne stigne do svoje drage koja ga iščekuje u nekom ogromnom, nedokučivom gradu punom ljudi i dečije cike.

Ali ne, trebalo je odigrati predstavu, očuvati iluziju. Nije bio siguran zašto, ali to isto uradila je i njegova žena, i svi drugi čistači pre njega. Holston je sada bio deo tog kluba, član grupe *spoljašnjih*. Postojala je istorija i tradicija koju su svi poštovali. Valjda njegovi prethodnici znaju bolje od njega. Završiće ovaj posao, ovaj performans zbog grupe kojoj se upravo pridružio. Ne mora da razmišlja o smislu onoga što su uradili svi pre njega, dovoljna je bila tajna koju su sada delili. Ta tajna bila je moćna droga. Radio je ono što su mu u silosu rekli, prateći brojke na džepovima, mehanički čisteći staklo dok je u

sebi uveliko razmišljao o čudesnoj perspektivi koju mu otvara spoljašnji svet toliko veliki da za čitav život ne može da ga obiđe, da udahne sav njegov vazduh, popije svu vodu ili pojede svu hranu u njemu.

O takvim stvarima razmišljao je Holston dok je predano čistio treće sočivo. Obrisao ga je, postavio zaštitnu foliju i učvrstio je sprejom a onda se okrenuo ka poslednjem. Osećao je puls u ušima; grudi su mu podrhtavale unutar krutog odela. Još malo, još malo, govorio je sebi. Uzeo je drugu vunenu krpu i uklonio prljavštinu sa četvrtog sočiva. Obrisao je staklo, postavio foliju i upotrebio sprej po poslednji put a onda sve vratio nazad na svoje mesto, u numerisane džepove, ne želeći da svojim priborom zaprlja predivnu, zdravu zemlju ispod njegovih nogu. Gotovo, Holston je napravio korak nazad, pogledao još jednom u pravcu nepostojećih ljudi koji su ga gledali iz kafeterije i hola a onda okrenuo leđa onima koji su okrenuli leđa Alison i svim drugima pre nje. Postoji razlog zašto se niko od njih nije vratio po ljude u silosu, pomislio je Holston, baš kao što je postojao i razlog zašto su svi čistili, čak i kad bi unapred rekli da neće. Bio je slobodan; trebalo je da se pridruži drugima, zakoračio je ka tamnoj stazi koja je išla uzbrdo prateći korake svoje žene, svestan da ona prepoznatljiva, odavno usnula stena više ne leži tamo. Holston je znao da je to bila samo još jedna užasna laž.

7

Holston je napravio desetak koraka uz brdo, još uvek zadivljen svetlo zelenom travom i blistavim nebom nad glavom, kada je osetio prvi oštar bol u stomaku. Bio je to jak grč, nalik na intenzivnu glad. U prvi mah, pomislio je da previše žuri, prvo sa čišćenjem, sad sa penjanjem u tom nezgrapnom skafanderu. Nije želeo da ga skine dok ne dođe do vrha, dok ne izađe iz vidokruga, održavajući iluziju na zidu kafeterije, kakva god da je ta iluzija bila. Fokusirao je pažnju na daleke vrhove oblakodera i naterao sebe da uspori, da se smiri. Korak po korak. Nije to ništa, godinama i godinama je stepenicama svakodneвно prelazio po trideset spratova gore-dole.

Još jedan grč, ovoga puta snažniji. Holston se ukočio, čekajući da napad prođe. Kad je jeo poslednji put? Juče nije uzeo ni zalogaj. Glupo. Kad je poslednji put bio u toaletu? Još jednom nije mogao da se seti. Možda će morati da skine odelo ranije nego što je planirao. Kada je nalet mučnine prošao, napravio je još nekoliko koraka u nadi da će stići do vrha brda a onda ga je stigao još jedan talas grčeva. Još desetak koraka i bol ga je pogodio svom snagom, još ozbiljnije, gore od bilo čega što je do tada osetio. Od jačine bola Holston je zamalo povratio, spasao ga je jedino prazan stomak. Stisnuo je abdomen, kolena mu klecnuše pod naletom iznenadne slabosti. Stropoštao se na zemlju i zastenjao. Stomak mu je goreo, osećao je vatru u grudima. Uspeo je da otpuzi nekoliko koraka, dok su mu kapljice znoja sa čela padale u šlem. U očima mu je varničilo; čitav svet nestao bi u blještavoj belini na par sekundi, kao da je negde u blizini udarila munja. Zbunjen i otupeo, puzao je uzbrdo, teško pomerajući udove dok mu se um koncentrisao na poslednji, jednostavan cilj: da se popne na vrh.

Vid mu se svaki čas gubio u bljeskovima beline, vizir bi iznenada zablistao a onda potamneo. Bilo je teško videti bilo šta. Holston je naleteo na neku prepreku na putu, ruke mu opet popustiše. Trepnuo je i zagledao se u daljinu, uz brdo, čekajući da mu se vid razbistri i ukaže staza, ali je samo na mahove video po koji busen zelene trave.

A onda je potpuno izgubio vid. Sve oko njega bilo je crno. Holston je panično podigao ruke prema licu, iako mu se stomak zavezao u čvor od novog, užasnog napada bola. Kada je spazio prigušen sjaj i treperenje svetla, znao je da nije oslepeo. Ali to treperenje kao da je poticalo iz unutrašnjosti njegovog šlema. Oslepeo je *vizir* na njegovom šlemu, a ne on.

Holston posegnu za bravicama na zadnjoj strani šlema. Pitao se da li je potrošio sav vazduh iz rezervoara skafandera. Da li se gušio? Da li je bio otrovan sopstvenim izdascima? Naravno! Zašto bi mu dali više vazduha nego što je potrebno za čišćenje? Nespretno ja napipavao bravice šlema svojim trapavim rukavicama. Nisu bile napravljene za ovakve stvari. Rukavice su bile integralni deo odela, odelo je bilo prosto, jednodelno, sa dva rajsferšlusa i jednom čičak-trakom na leđima. Nije bilo predviđeno za skidanje, ne bez tuđe pomoći. Holston je trebalo da umre u njemu, da se otruje, da se uguši u sopstvenim gasovima. Odjednom je shvatio koliko je strašno biti u zatvorenom prostoru, koliko je teško biti istinski zatočen. Silos u odnosu na ovo nije bio ništa, pomislio je na to dok se uvijao od bola unutar svog mrtvačkog sanduka skrojenog po meri. Izvio se i počeo da udara po bravicama ali su prsti na rukavicama bili suviše meki i veliki. Slepilo je samo pogoršavalo stvari, pojačavajući osećaj gušenja i nemoći. Ponovo se zgrčio od bola. Presamitio se, oslonjen na raširene ruke i kroz rukavicu osetio nešto nalik na ubod.

Potražio je predmet koji ga je dodirnuo i pronašao oštar kamen. Alat. Holston je pokušao da se pribere. Prizvao je u pomoć sve godine koje je proveo čuvajući red, smirujući druge, suzbijajući kaos i vraćajući stabilnost. Pažljivo je stisnuo kamen, prestravljen od mogućnosti da ga zagubi negde u slepilu, i prineo šlemu. Na trenutak je pomislio da prvo odseče svoje rukavice, ali nije bio siguran da će imati dovoljno vazduha pre nego što ga svest izda. Okrenuo je zašiljenu stranu ka metalnom prstenu na vratu, tačno ka mestu gde se nalazila bravica. Čuo je krckanje kada je kamen udario. *Krc. Krc.* Jedva suzbijajući nagon za povraćanjem, napravio je pauzu da rukavicom ponovo opipa bravicu i nacilja malo pažljivije. Ovoga puta umesto krckanja čuo se zvuk otključavanja. Jedna strana šlema bila je oslobođena, ukazao se tanak snop svetla. Holston se gušio u sopstvenim izdisajima, u ustajalom, potrošenom

vazduhu oko njega. Premestio je kamen u drugu ruku i naciljao drugu bravicu na vratu. Još dva udarca, još dva krckanja, a onda je konačno zbacio šlem.

Holston je, konačno, mogao da vidi. Oči su mu gorele od napora, od nemogućnosti da diše, ali je, ipak, video. Trepnuo je kako bi oterao suze iz očiju a onda pokušao da punim plućima udahne čist, svež, okrepljujući vazduh pun nebeskog plavetnila.

Ono što je osetio ličilo je na snažan udarac u grudi. Zagrcnuo se. Počeo je da povraća sluz i želudačni sok tako silno kao da je vlastita utroba pokušavala da ga napusti. Svet oko njega je potamneo. Smeđa zemlja i sivo nebo. Bez zelenila. Bez plavetnila. Bez života.

Pao je na stranu, ramenom se oslonio na zemlju. Šlem se nalazio odmah pored njega, sa crnim, beživotnim viziorom. Vizir je bio neproziran. Holston pruži ruku ka šlemu, zbunjen. Spoljašnja strana vizira bila je pokrivena slojem srebra, sa druge strane nije bilo ničeg. Nije bilo stakla. Samo hrapava površina sa žicama koje ulaze i izlaze iz nje. Mali ekran koji se ugasio. Mrtvi pikseli.

Povratio je još jednom. Brišući usta nemoćnim pokretima, gledao je niz brdo i konačno video svet svojim očima, onakav kakav je zaista bio, kakav je za njega oduvek bio. Opustošen i siv. Ispustio je šlem, ostavljajući tu laž koju je sa sobom poneo iz silosa. Umirao je. Otrovi su ga izjedali iznutra. Pogledao je u crne oblake koji su jurili nebom kao divlje zveri. Okrenuo se da utvrdi koliko daleko je stigao, koliko mu je nedostajalo do vrha brda, a onda shvatio šta ga je zaustavilo dok je puzao. Stena koja spava. U ekranu njegovog vizira te stene nije bilo, ona nije bila deo laži koju je kompjuterski program, jedan od onih koje je Alison otkrila, prikazivao na malom ekranu.

Holston je ispružio ruku i dotakao beživotno telo pred njim, belo odelo raspadalo se u ljuspama, kao trošna stena. Više nije mogao da drži podignutu glavu. Legao je na zemlju, grčeći se od samrtnih bolova koji su ga obuzimali, zagrlio ono što je preostalo od njegove žene i svoju poslednju misao pretvorio u pitanje: kako bi ova smrt izgledala nekom ko bi sada mogao da ga vidi, tu zgrčenu figuru koja se previja u samrtnom ropcu na crnoj stazi beživotnog smeđeg brda, sa raspadnutim gradom koji stoji nemo i zaboravljeno iznad svega?

Šta bi video onaj ko bi hteo da gleda?

Naslov originala:

Wool

by Hugh Howey

Preveo

Beograd, 2012

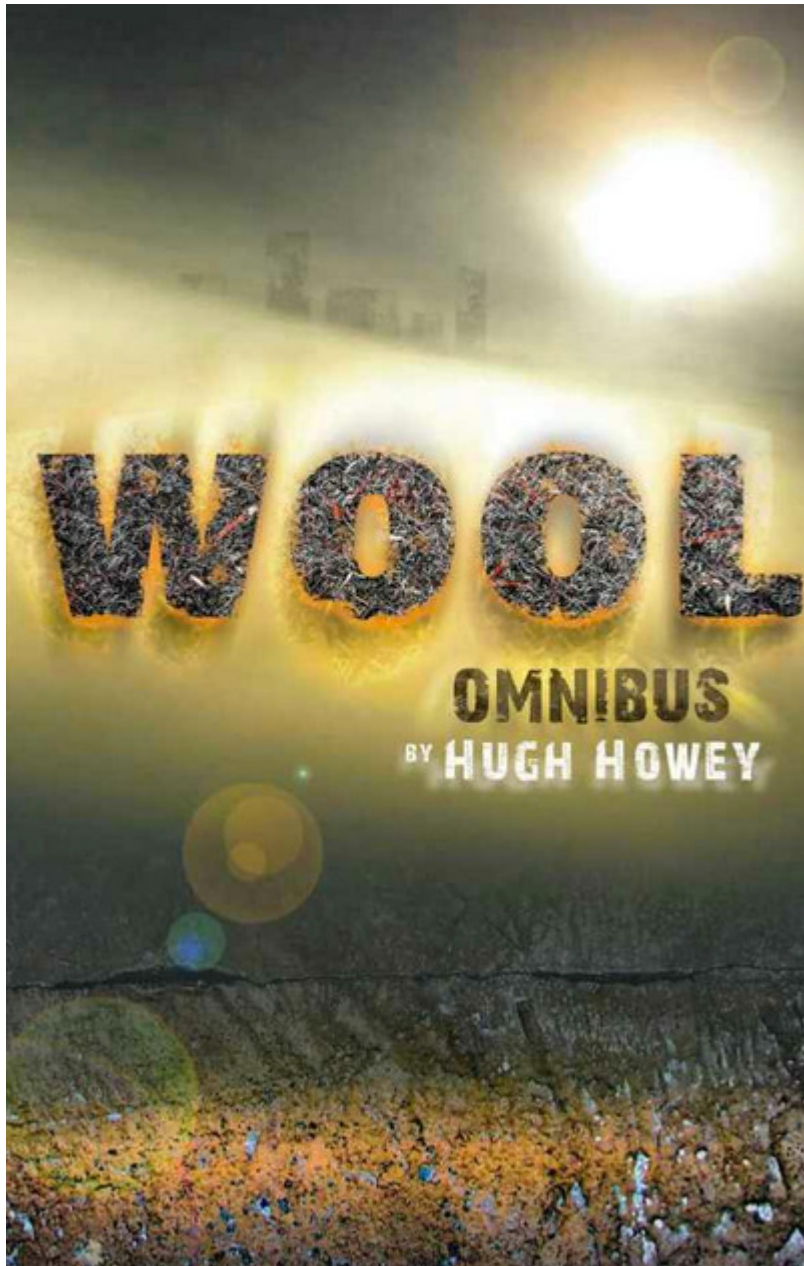

Table of Contents

[Vuna](#)

[1](#)
[2](#)
[3](#)
[4](#)
[5](#)
[6](#)
[7](#)